

TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE ÇALIŞMALARI

Hüseyin ÇELİK

T.C. Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Özellikle son dönemlerde genç nüfus gurubu arasında yayılma eğilimi gösteren sentetik kannabinoid türevi uyuşturucu maddeler, tüm dünyayı tehdit ettiği gibi ülkemiz için de bir tehdit unsuru olarak gündeme gelmiştir. Ülkemizde ilk olarak 2011 yılında tespit edilen sentetik kannabinoidler ve diğer uyuşturucu maddelere yönelik mücadelede pek çok kurumun görev alanına giren, üzerinde işbirliği ve bütüncül bir yaklaşım ile çalışılması gereken konular bulunmaktadır.

Türkiye’de özellikle son dönemde ortaya çıkan hassas sürece hızla müdahale edilebilmesi amacıyla, üst düzeyde multidisipliner bir yaklaşım sergilenerek, 14 Temmuz 2014’te konuyla ilgili 5 bakan (Aile ve Sosyal Politikalar, Gençlik ve Spor, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık Bakanları) ve TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı ile birlikte Uyuşturucu ile Mücadelede Acil Eylem Planı hazırlıklarına başlanmıştır. Bu toplantıyı takiben 22 Eylül 2014 tarihinde, uyuşturucu ile mücadele özel gündemli ve yaklaşık 6 saat süren bir Bakanlar Kurulu toplantısında konu etraflıca ele alınmıştır.

Bu üst düzey sahiplenme ve yapılan değerlendirmeler sonucunda, 13 Kasım 2014 tarihli 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile Başbakan Yardımcısı Başkanlığında 8 bakan (Aile ve Sosyal Politikalar, Adalet, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Gençlik ve Spor, İçişleri, Milli Eğitim, Gümrük ve Ticaret ve Sağlık Bakanları) tarafından oluşturulan **“Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu (UMYK)”** oluşturulmuştur.

Üst düzeydeki politik kararlılığın Bakanlıklar nezdinde takip ve koordinasyonunu sağlamak üzere ilgili bu 8 Bakanlığımızdan müsteşar yardımcılarımız **“Uyuşturucuya Mücadele Kurulu (UMK)”**nda görevlendirildiler. Yine görev sahalarına giren konuların teknik kısımlarını çalışmak üzere ilgili bakanlıkların uzmanları **“Uyuşturucuya Mücadele Teknik Kurulu (UMTK)”** olarak bir araya gelinmiştir.

UMYK bugüne kadar 3, UMK 17, UMTK ise 55 defa bir araya gelerek toplantı yapmış ve gündeminde

bulunan konuları görüşerek uyuşturucu ile mücadele faaliyetlerinin hiyerarşik bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

28-29 Kasım 2014 tarihlerinde, 1. Uyuşturucu ile Mücadele Şurası yapılmıştır. Şurada aynı anda 15 konu başlığının her biri ayrı bir çalıştay konusu olarak ele alınmış ve Uyuşturucuya Mücadele Acil Eylem Planı taslağı da katılımcılara sunularak tartışmaya açılmıştır. Şura sonrasında yapılan değerlendirmeler ve alınan geribildirimler ülkemizde uyuşturucu ile mücadele kapsamında yürütülecek çalışmalara temel teşkil edecek olan **“Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi”**, **“2015 Yılı Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı”** ve **“Uyuşturucu ile Mücadele Koordinasyon Kurulları Çalışma Usul ve Esasları”** belgelerin hazırlanmasına rehberlik etmiştir.

Uyuşturucu ile Mücadele İl Kurullarının amacı, uyuşturucu ile mücadele sürecinde mevcut durumu tespit etmek ve hazırlanan eylem planı kapsamında uygulanması gereken faaliyetlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini ve takibini il düzeyinde sağlamaktır.

Anılan belgeler, son gözden geçirmeler tamamlanıp 20 Ocak 2015 tarihli UMYK toplantısında onaya sunularak Kurul tarafından kabul edilmiş; 9 Mart 2015 tarihinde UMYK tarafından yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“2015 Yılı Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı” kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler bir rapor haline getirilerek, hem sürecin izleme ve değerlendirmesi yapılmış hem de kurumsal bazda Acil Eylem Planının önelediği eylemlerin gerçekleşme düzeyleri sürekli kontrol edilmiştir.

Başbakanlık sahipliğinde ve koordinasyonunda yürütülmekte olan uyuşturucu ile mücadele çalışmalarının sevk ve idaresi, 09 Aralık 2015 tarihinde yapılan görevlendirme ile Başbakan Yardımcısı Sayın Numan KURTULMUŞ tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

2016 yılı itibariyle, daha önceki çalışmalar baz alınarak ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçların karşılanmasını sağlayacak 2016-2018 yıllarını kapsayacak olan bir Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. 2016-2018 Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi ile 2016-2018 Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı, Avrupa Birliği İlerleme Raporları hakkındaki gelişmeler takibinde, ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ile önceki “Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi” ile “Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı” çerçevesinde oluşturulmuştur. Ayrıca ülkemiz uyuşturucu ile mücadele modelinin geliştirilmesinde, Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu, Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu, Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Kurulu toplantıları görüş ve öneriler, diğer ulusal ve uluslararası uyuşturucu ile mücadele kapsamındaki belgeler ve güncel bilimsel veriler dikkate alınmıştır. Bu bakış açısıyla Sağlık Bakanlığı koordinatörlüğünde yürütülen uyuşturucu ile mücadele çalışmaları, kısa ve uzun vadede oluşan hedeflere etkin ve hızlı bir şekilde ulaşmak adına yürütülmektedir.

2016-2018 yıllarını kapsayan “**Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi**” ile “**Ulusal Uyuşturucu Eylem Planı**” uyuşturucu ile mücadele kapsamında 11 başlık ve 146 eylem altında mevcut durumu ortaya koymakta, yapılacak çalışmaların amaç, hedef ve stratejilerini belirlemektedir. Kapsanan başlıklar ve eylem sayıları şöyledir:

1. Uyuşturucuya Ulaşılabilirliğinin Önlenmesi (16 Eylem)
2. Toplumun Uyuşturucu İle Mücadeleye Katılımı (33 Eylem)
3. Taleple Mücadelede Tedavi (27 Eylem)
4. Uyuşturucu ile Mücadelede Sosyal Uyum (17 Eylem)
5. Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim (14 Eylem)
6. Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Yürütümü ve Koordinasyonu (3 Eylem)
7. İzleme ve Değerlendirme (13 Eylem)
8. Uyuşturucu ile Mücadelenin Finansal Boyutu (1 Eylem)
9. Uyuşturucu ile Mücadelede Yerel Yönetimler ve STK'lar ile İşbirliği (9 Eylem)

10. Uyuşturucu ile Mücadelede Danışma Birimleri (7 Eylem)

11. Uyuşturucu ile Mücadelede Uluslararası Deneyimler ve Başarılı Ülke Modelleri (6 Eylem)

2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı, Strateji Belgesinde yer alan başlıkların gerçekleştirilmesi için atılması gereken adımları belirlemektedir.

Uyuşturucu ile mücadele sürecinin daha güçlü ve kapsayıcı bir şekilde yürütülmesini temin etmek amacıyla, 28 Nisan 2016 tarihinde gerçekleştirilen Uyuşturucu ile Mücadelede Yüksek Kurulu toplantısında; Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu'na uyuşturucu ile mücadelede uluslararası kuruluşlar ve paydaşlarla işbirliği modellerinin güçlendirilmesi adına Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısının, uyuşturucu ile mücadelenin finansman boyutunun önemi nedeniyle Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısının ve MASAK Başkanının, uyuşturucu ile mücadele din temelli mücadelede Diyanet İşleri Başkanlığının rolünün önemi nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığı Başkan Yardımcısının, uyuşturucu ile mücadelede iletişim boyutunun güçlendirilmesi amacıyla, bugüne kadar UMK'da üye olarak görev yapan Kamu Diplomasisi Koordinatörü'ne ilaveten Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürünün de üye yapılmasına karar verilmiştir.

Eylem Planının kapsadığı dönem içerisinde; öncelikle Sayın Başbakanın talimatları ile 2. Uyuşturucu ile Mücadele Şurasının gerçekleştirilmesi, 2016-2018 dönemi Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planının etkili bir şekilde uygulanması, stratejik olarak illerdeki uygulamaların önceliklendirilerek İl Uyuşturucu ile Mücadele Koordinasyon Kurulları, belediyeler ve STK'ların aktif katılımlarının sağlanması ve iletişim stratejisi çerçevesinde kampanyaların etkin bir şekilde uygulanması çalışmalarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Ülkemizde uyuşturucu ile mücadeleye yönelik, bütüncül bir yaklaşım ve üst düzey bir sahiplenme ile gerçekleştirilen çalışmalar, Dünya Sağlık Örgütü'nün de dikkatini çekmiş, çalışmalar “Multisectoral Action On Drug Dependence in Turkey: Applying a Whole-Of-Government Approach” adı altında bir “case study” olarak yayınlanarak diğer ülkelere örnek olarak gösterilmiştir.

Çalışmalarımızın orta vadede hedefi, Başbakanlık Genelgesi kapsamında; Uyuşturucu İle Mücadele Politika ve Strateji Belgesi ile Eylem Planının 3 yıl vadeli, yıllık güncellenen bir anlayışla 2016-2018 için hazırlanması ve uygulanmasıdır. Uyuşturucu ile mücadelede arz boyutu ile mücadelenin kuvvetlendirilmesi ve sokak bazında yürütülen çalışmaların yaygınlaştırılması amacıyla kurulan Narkotimlerin 81 ile yaygınlaştırılması ve metruk binaların yıkılması sürecinin etkili bir şekilde sürdürülmesi de gelecek dönemde ulaşılması hedeflenen önemli adımlardır. Sürecin izleme ve değerlendirmesinin sağlanması amacıyla, mücadelenin ilgili tüm taraflarıyla başarı kriterleri ve hedeflerinin belirlenerek her 6 ayda bir araya gelinmesi, başarılı ve başarısız hedeflerin paylaşılarak, daha iyi sonuçlar elde edilmesi için çaba sarf edilecektir.

Uyuşturucu ile mücadelede tıbbi tedavi sonrası ayaktan ve yatarak sosyal uyum/rehabilitasyon köylerinin, STK'lar ve belediyelerle işbirliği içerisinde, iş dünyasının sosyal sorumluluk yaklaşımı ile desteğini alarak hayata geçirilmesi gerçekleştirilmesi planlanan öncelikli faaliyetler arasında yer almaktadır. Aynı zamanda tedavi mekanizmasını güçlendirmeye yönelik yatırım planına alınan Amatem ve Çematem yatırımlarının tamamlanmasının sağlanması da üzerinde önemle durulup takip edilecek konular arasındadır.

Uzun vadede ise Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planının arzla ve taleple mücadele faaliyetlerinin, uygun iletişim yöntemleriyle etkili bir şekilde hayata geçirilerek, uyuşturucu kullanımının marjinal bir sorun haline gelmesinin sağlanmasıdır.